

16. ОФОРТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Ірина Хоменко

Національний університет харчових технологій

Вступ. Тарас Шевченко — велетень духу, митець могутньої творчої слави, непримиренний борець проти будь-якого гноблення людини людиною. Силоне поле слова виявилось настільки потужним, що й донині подекуди затьмарює феномен Шевченка-художника — великого майстра різця та пензля. Малярська спадщина Т. Шевченка стала основою розвитку реалістичного образотворчого мистецтва в Україні. За життя художник майстерно володів різними жанрами і різною технікою, проте найбільше був поцінований як майстер гравюри. Т. Шевченко був видатним майстром офорту у вітчизняному мистецтві. Техніка офорта завжди приваблювала митця своїм демократизмом, доступністю, орієнтованістю на широкий загаль глядачів. Мистецький хист Т. Шевченка — святиня, якою пишається український народ.

Мета роботи. Розкрити графічний аспект художньої творчості Тараса Шевченка, а також навести підтвердження того, що окрім своїх літературних надбань він відкрив для українського мистецтва нову сторінку можливостей офортної техніки, у якій сам досяг вершин майстерності виконання.

Вклад основних результатів дослідження. «З усіх витончених мистецтв мені тепер найбільше подобається гравюра. Бути хорошим гравером означає бути розповсюджувачем прекрасного і повчального в суспільстві. Означає — бути розповсюджувачем світла істини. Означає — бути корисним людям», — напише Тарас Шевченко, працюючи у 40-х рр. XIX ст. над відомими офортами із серії «Живописна Україна» [2, с. 25].

Однією з перлин української національної графіки є альбом офортів Т. Шевченка під назвою «Живописна Україна». Офорт — це гравюра на міді або цинку з малюнком, протравленим кислотами, а також друкарський відбиток з такої гравюри. У 1844 р. вийшли лише перші два випуски видання, які містили офорти: «Дари в Чигрині 1649 р.», «Старости», «Судня рада», «Казка», «У Києві» та «Видубицький монастир у Києві».

На офорті «Старости» зображено сватання у простій селянській хаті. Наречена пов'язала сватам рушники через плечі і подає своєму зарученому на тарілці вишиту хустку. Т. Шевченко показує високу мораль устоїв українців. Офорт етнографічний, у ньому все, починаючи від типажу і закінчуючи найдрібнішими деталями побутової обстановки, передане з точною достовірністю і сповнене яскравої національної своєрідності. Відтворено атмосферу гармонії тихого, задушевного щастя. Дрібними точними штрихами художник передає вирази облич, складки одягу, побут селянської хатини, обриси ікон на стволі, чим створює відчуття життєвості, національний колорит. У роботі домінує твердження доброї волі [3, с. 95]. «Живописна Україна» Т. Г. Шевченка — важлива віха в історії української тогочасної естампної графіки. Перебуваючи у Петербурзі, Т. Шевченко, окрім «Живописної України», створює офорти на сюжети власних малюнків: «Українські дівчата», «Старець на кладовищі», «Мангишлацький сад», «Сама собі в своїй господі», «Натурщиця».

У цілому творчість Т. Шевченка виразно автобіографічна. Офортні автопортрети також найбільш показові у творчості поета. Серед них блискуче

вкарбувалися в душу глядача автопортрет зі свічкою 1860 р. та Шевченкового зображення (27 січня 1860 р.) [3, с. 27].

Працюючи над офортами, Т. Шевченко ніби знайомить світову спільноту з життям і побутом українського народу, з його минулим, з чарівною красою української природи. Роботи митця доносять до нас глибокі образи українського життя. Кожне дерево, кожна людська постать вимальовуються з усіма особливостями, кожна подія оживає перед очима глядача.

Висновки. Отже, за три роки впертої праці у творенні офортів Т. Шевченко справедливо дістав славу першого офортиста Росії і одного з видатних офортистів світу. Художники та друзі називали Т. Шевченка «російським Рембрандтом», а імператорська Академія мистецтв змушена була присвоїти Т. Шевченкові почесне звання академіка гравюри [1, с. 56].

ЛІТЕРАТУРА

1. Касіян В. І. Мистецтво Тараса Шевченка. — К.: Знання, 1963.
2. Тарас Шевченко. Зібрання творів: У 6 т. — К., 2003. — Т. 5. — С. 9-187.
3. Тарас Шевченко. Повне зібрання творів в десяти томах. — К., 1961. — Т. 7: Живопис, графіка 1830-1847. — Кн. 1.
4. Яцюк В. Віч-на-віч із Шевченком. Іконографія 1838-1861 рр. — К.: Балтія Друк, 2004.